

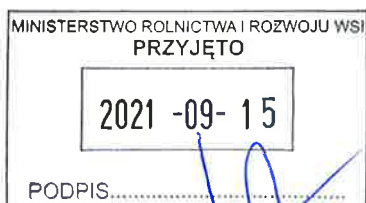
KRAJOWA RADA SPÓŁDZIELCZA

NACZELNY ORGAN SAMORZĄDU SPÓŁDZIELCZEGO

00-013 Warszawa, ul. Jasna 1, Skrytka pocztowa 16
e-mail: krs@krs.com.pl, http://www.krs.com.pl
tel. +48 22/596-43-00, +48 22/596-45-00, tel./fax +48 22/827-43-21

Warszawa, dnia 15.09.2021 r.

SIB/202/2021/MM

Szanowny Pan
Grzegorz PUDA
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szanowny Panie Ministrze!

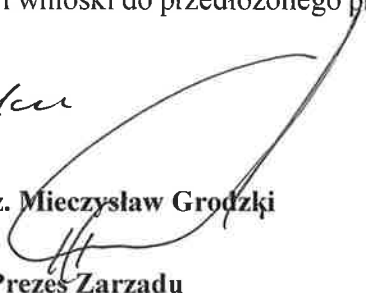
W odpowiedzi na pismo w sprawie opinii do II wersji projektu Planu Strategicznego WPR dla Polski na lata 2023-2027, Krajowa Rada Spółdzielcza przekazuje uwagi i wnioski, po dokonanych konsultacjach z Krajowymi Związkami Spółdzielni Rolniczych i Wiejskich.

Analizując zapisy I i II wersji projektu PS WPR 2023-2027, mimo uwzględnienia części zgłoszonych przez KRS uwag, **brak jest w dalszym ciągu odpowiedniego do potrzeb wsparcia form wspólnego działania rolników oraz mieszkańców wsi, poprzez wsparcie już działających i nowotworzonych podmiotów, w szczególności spółdzielni. Globalizacja przyspiesza a tym samym marginalizowana jest rola działania w pojedynkę.** Trudno więc będzie osiągnąć cele podstawowe jakimi są zapewnienie godziwych dochodów gospodarstw rolnych oraz zwiększenia zorientowania na rynek. Działanie rolników, ale także mieszkańców wsi we wspólnych podmiotach gospodarczych, przy tak wysoko projektowanych kosztach ochrony klimatu i środowiska, zwiększenia udziału ekologii w rolnictwie oraz wysokich wymaganiach w zakresie dobrostanu, wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu, jest naszym zdaniem koniecznością. Prowadzenie wspólnych przedsiębiorstw, w szczególności spółdzielni, obniża koszty działania na rynku, poprawia dochody rolników oraz ułatwia funkcjonowanie mieszkańców wsi.

Jednocześnie **brak uwzględnienia wsparcia sektorowego w kluczowych dla rolnictwa polskiego sektorach takich jak mleko i przetwory mleczne, wieprzowina, wołowina, mięso drobiowe, zboża i nasiona roślin oleistych, uważamy za duży błąd.** Naszym zdaniem winno się otworzyć to wsparcie, dostosowując pierwszą pulę środków pomocy do realnego potencjału ich wykorzystania, aktualizując pulę środków wsparcia w kolejnych latach realizacji PS WPR.

W załączniku do pisma przekazujemy Panu Ministrowi uwagi i wnioski do przedłożonego projektu Planu Strategicznego WPR 2023-2027.

Z wyrazami szacunku

dr inż. **Mieczysław Grodzki**

Prezes Zarządu
Krajowej Rady Spółdzielczej

Załączniki:

Uwagi i wnioski do projektu PS WPR 2023-2027

I. Uwagi ogólne

W związku z pogarszającymi się uwarunkowaniami prowadzenia produkcji rolniczej, w tym produkcji mleka, trzody chlewnej, bydła mięsnego, owoców i warzyw, (...), Krajowa Rada Spółdzielcza **wnioskuje o opracowanie i wdrożenie przez MRiRW nowego, szczególnego mechanizmu wsparcia dla producentów w sektorach kluczowych dla polskiego rolnictwa, dla zapewnienia utrzymania produkcji i bezpieczeństwa żywnościowego**, w których dochodowość produkcji znacząco pogarsza się lub występuje zagrożenie masowego zaprzestania produkcji („na szczególne czasy - nadzwyczajne wsparcie”).

W ostatnich latach narasta szereg negatywnych czynników i uwarunkowań zwiększających ryzyko prowadzenia produkcji w w/w sektorach oraz obniżających ich rentowność, a nawet powodujących straty z prowadzonej produkcji. Jednocześnie wprowadzanie przez Komisję Europejską wymogów Europejskiego Zielonego Ładu w takim tempie, jest zagrożeniem dla wielu branż, z powodu szacowanego dalszego skokowego wzrostu kosztów produkcji rolnej i przetwórstwa rolnego, utraty konkurencyjności oraz konieczności znacznego zmniejszenia produkcji. Wynikiem tego będzie znaczący wzrost cen żywności oraz zastępowanie produkcji UE produkcją z innych krajów.

Wobec powyższego Krajowa Rada Spółdzielcza wnioskuje o opracowanie i wdrożenie przez MRiRW nowego, ukierunkowanego mechanizmu wsparcia dla producentów rolnych oraz podmiotów skupowych i przetwórstwa rolnego, w szczególności spółdzielni, z zagrożonych sektorów, finansowanego:

w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 oraz dodatkowym udziałem wsparcia

- z środków krajowych,
- z środków Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- z ewentualnym uwzględnieniem w części np. środków z Polityki Spójności.

II. Uwagi do drugiej wersji projektu Planu Strategicznego WPR 2023-2027 PL (wersja z lipca 2021)

1. ad. II. Zalecenia Komisji dla Polski dotyczące planu strategicznego WPR (str. 11)

Zalecenie - Wsparcie inteligentnego, odpornego i zróżnicowanego sektora rolnictwa przy zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego

W ramach realizacji dążenia do Wsparcia inteligentnego, odpornego i zróżnicowanego sektora rolnictwa przy zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego **wnioskujemy o rozszerzenie w ramach PS WPR zaproponowanych form interwencji wsparcia** dla sektora mleczarskiego: rolników — hodowców krów mlecznych, zakładów przetwórczych, w szczególności spółdzielni mleczarskich., sektorów produkcji mięsa (w szczególności trzody chlewnej, bydła mięsnego). Sektory te spełniają wszystkie stawiane założenia dla tego wsparcia m.in. połączenie produkcji roślinnej (bazy paszowej) oraz produkcji zwierzęcej. Należy również zauważyć, iż brak w okresie ostatnich kilkunastu lat stosownego wsparcia dla rolników - hodowców krów mlecznych oraz młodego bydła, skutkowałam zaprzestaniem prowadzenia produkcji zwierzęcej przez kilkadziesiąt tysięcy gospodarstw w skali kraju. Miało to szereg negatywnych konsekwencji ekonomiczno-społecznych oraz także negatywnych konsekwencji dla środowiska przyrodniczego - np. spowodowało degradację łąk, a tym samym upadek bioróżnorodności.

2. ad. Przegląd interwencji sektorowych (str. 69)

Brak zapisów dotyczących wsparcia sektorowego do 5% corocznych obrotów uznanych organizacji producentów w kluczowych dla polskiego rolnictwa sektorach, w szczególności: mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, wołowiny i cieleciny, mięsa drobiowego, nasion roślin oleistych, baraniny i koziny (sektory wspierane wskazane w art. 1. ust. 2 Rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013 oraz szczegółowy wykaz produktów w Załączniku I do tego rozporządzenia).

Wnioskujemy o uzupełnienie brakujących w/w zapisów w Planie Strategicznym WPR 2023-2027 oraz wpisanie wsparcia sektorowego dla w/w sektorów rolnych zgodnie z wnioskiem Rozporządzenie PEiR (UE) o Planach Strategicznych WPR. Winno się otworzyć to wsparcie, dostosowując pierwszą pulę środków pomocy do realnego potencjału ich wykorzystania. Istnieje możliwość aktualizacji puli środków wsparcia w kolejnych latach realizacji PS WPR, aby uniknąć ryzyka niewykorzystania środków na wsparcie sektorowe.

Wnioskujemy również o wprowadzenie do PS WPR zapisów w zakresie *uproszczonej ścieżki uzyskania statusu uznanej OP dla podmiotów działających co najmniej 5 lat na rynku*, w szczególności spółdzielniom skupowym, produkcyjnym, przetwórczym i grupom producentów rolnych oraz umożliwienie udzielania w/w wsparcia sektorowego tym podmiotom, w okresie przejściowym do czasu uzyskania statusu uznanej OP.

Na szczególną uwagę zasługuje stanowisko Krajowego Związku Spółdzielni Mleczarskich Związku Rewizyjnego, który **wnioskuje o rozszerzenie zakresu interwencji o sektor produkcji i przetwórstwa mleka, przytaczając w stanowisku Związku powody potrzeby poszerzenia interwencji**. KRS popiera opinię KZSM ZR zgłoszoną do projektu PS WPR na lata 2023-2027, zawierającą szeroką argumentację, zarówno w tym jak i pozostałym zakresie zgłoszonych uwag.

Uzasadnienie:

Planowane przez Komisję Europejską **wsparcie sektorowe** w ramach WPR UE 2023-2027 dla uznanych organizacji producentów (OP) zgodnie z art. 152 i dalsze Rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013 – w wysokości do **5% corocznych obrotów organizacji**, będzie silnym wsparciem ekonomicznym tych podmiotów. Istotnie będzie oddziaływać także na utrzymanie dochodowej działalności rolniczej zrzeszonych w takich organizacjach rolników, ale także będzie ważnym wsparciem podmiotów przetwórczych i usługowych w rolnictwie, mających status uznanej OP (zrzeszających rolników) lub będących członkami takich organizacji. Komisja wskazuje, że **organizacje producentów będą głównymi podmiotami wsparcia sektorowego**. **KRS wnioskuje o poszerzenie wsparcia sektorowego o kluczowe rynki rolne w Polsce. Szczególną uwagę należy zwrócić na sektor mleka i przetworów mlecznych.** Z uwagi na wysokie zorganizowanie rolników w spółdzielniach mleczarskich, sektor ten jest dobrze przygotowany do wykorzystania środków w/w wsparcia (spółdzielczość mleczarska w Polsce jest zorganizowana na poziomie krajów Zachodniej Europy). Ryzyko niewykorzystania środków wsparcia sektorowego, dostosowanego do istniejącego potencjału (z możliwością zwiększania przy kolejnych aktualizacjach PS WPR) jest niskie. Według danych KE z 2017 r. **w krajach UE działa 3500 uznanych organizacji producentów lub ich zrzeszeń, w zdecydowanej większości w krajach Zachodniej Europy.** W Polsce uznane OP występują jedynie w sektorze owoców i warzyw – działa ich obecnie **ok. 200**. Brak organizacji producentów w innych sektorach jest dużą słabością polskiego rolnictwa.

3. ad. Opis interwencji II filaru (str. 196 i dalsze)

1) Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych

Wsparcie to rozumiemy jako dostępne także dla już działających podmiotów skupowych lub przetwórczych, które uzyskają np. status uznanej organizacji producentów m.in. spółdzielnie mleczarskie, inne spółdzielnie.

Okres wsparcia:

Wnioskujemy o zwiększenie okresu wsparcia tworzenia i rozwoju organizacji producentów i grup producentów rolnych do 7 lat (zgodnie z uzgodnieniami ze spotkań sektorowych prowadzonych w MRiRW w styczniu 2020 r.). Taki maksymalny okres wsparcia został wskazany we wniosku Rozporządzenie PEiR (UE) o Planach Strategicznych.

Pozytywnie oceniamy możliwość dalszego wspierania GPR uznanych przed 1 stycznia 2014 r. w zakresie **produkcji nowych członków. Wnioskujemy o poszerzenie tego zapisu o uwzględnienie wsparcia takich GPR w w/w zakresie, w sytuacji uzyskania przez te grupy statusu uznanej organizacji producentów.**

Uzasadnienie:

Z uwagi na bardzo niski stopień zorganizowania gospodarczego polskich rolników – jeden z najniższych w UE - uzasadnione jest przyjęcie maksymalnego dopuszczalnego 7-letniego okresu wsparcia tworzenia i rozwoju organizacji producentów i grup producentów rolnych.

Można szacować, że część GPR, które zostały uznane przed 1 stycznia 2014 r. uzyska status uznanej OP. Biorąc to pod uwagę, objęcie tych organizacji wsparciem w zakresie produkcji nowych członków jest naszym zdaniem uzasadnione.

Wysokość wsparcia:

Corocznie 10% wartości udokumentowanych rocznych przychodów netto ze sprzedaży produktów lub grup produktów (...) - jest w naszej ocenie prawidłowa, adekwatna do niskiego stopnia zorganizowania rolników w Polsce.

W zakresie wysokości wsparcia wnioskujemy:

Roczny maksymalny poziom wsparcia na beneficjenta:

– **nie stosowanie limitów kwotowych**, pozostawiając jedynie ograniczenie **10% wartości udokumentowanych rocznych przychodów netto** ze sprzedaży produktów lub grup produktów OP/GPR,

(w przypadku konieczności wpisania limitu kwotowego, wskazanie 100% Euro/rok w przypadku GPR oraz 300% Euro/rok w przypadku OP)

albo

– w przypadku grup producentów rolnych mających **poniżej 20 członków – do 100 tys. Euro/rok**, mających **co najmniej 20 członków do 150 tys. euro/rok** (dla grup producentów rolnych: będących członkami związku grup producentów rolnych zwiększenie wsparcia o **30% euro/rok*****)

– w przypadku organizacji producentów mających **poniżej 30 członków - do 300 tys. Euro/rok**, mających **co najmniej 30 członków – do 400 tys. euro/rok**, mających **co najmniej 50 członków – do 500 tys. euro/rok** (dla organizacji producentów: będących członkami zrzeszeń organizacji producentów zwiększenie wsparcia o **30% euro/rok*****)

***Zwiększone wsparcie będzie możliwe do uzyskania pod warunkiem, że grupy producentów rolnych/organizacje producentów będą sprzedawać w danym roku działalności do swojego związku/zrzeszenia co najmniej 30% wielkości produkcji wyprodukowanej przez członków grupy producentów rolnych/organizacji producentów w danym roku działalności.

Pozytywnie oceniamy przyjęcie kwoty wsparcia w przeliczeniu na jednego członka OP/GPR. Uważamy jednak, że kwota w przypadku członka OP powinna stanowić co najmniej **150% kwoty podanej na jednego członka GPR**.

Uzasadnienie:

Biorąc pod uwagę, że **uznane organizacje producentów i ich zrzeszenia są według Komisji Europejskiej głównymi podmiotami wsparcia** – jako formy docelowe działania rolników na rynku, **wnioskujemy o wsparcie tworzenia OP i GPR jak powyżej – z wyraźnym promowaniem tworzenia organizacji producentów**. Zgodnie z obowiązującymi obecnie wymogami, organizacja producentów musi mieć co najmniej 10 członków, natomiast grupa producentów min. 5 członków. Biorąc pod uwagę powyższe wymogi oraz jednoznacznie wskazane przez KE wspieranie funkcjonowania rolników z UE na rynkach poprzez członkostwo w organizacjach producentów oraz ich zrzeszeniach, wnioskujemy jak powyżej. Projektowany system wsparcia powinien wyraźnie promować podmioty o większej liczbie członków. Jednocześnie o ile to możliwe należałoby rozważyć brak limitów wsparcia na jedną OP/GPR a zachowanie wyłącznie kwoty wsparcia w przeliczeniu na jednego członka OP (12 tys. Euro/rok) oraz na jednego członka GPR (8 tys. Euro/rok).

Jednocześnie dotychczasowe doświadczenia procesu tworzenia GPR wskazują, że **brak gradacyjnego systemu wsparcia**, aby promować podmioty o większej liczbie członków, o co KRS wnioskowała w ramach prac nad rozwiązaniami do PROW 2014-2020 – **jest jedną z głównych przyczyn tworzenia GPR o bardzo małej liczbie członków (5-7 członków), a w konsekwencji ich likwidacji po okresie otrzymywania dotacji**.

2) **Wsparcie inwestycji - w zakresie poziomu wsparcia inwestycji:**

Wnioskujemy o ustalenie większego o 20-30% poziomu wsparcia inwestycji realizowanych przez podmioty o charakterze wspólnego działania rolników na rynku, jak np. spółdzielnie i ich związki, organizacje producentów, grupy producentów, zrzeszenia OP, związki GPR, w porównaniu z poziomem wsparcia inwestycji realizowanych przez indywidualnych rolników.

Jednocześnie **wnioskujemy o zwiększenie możliwości mechanizmów i wielkości wsparcia dla przedsiębiorstw zajmujących się skupem produktów rolnych oraz przetwórstwem rolno-spożywczym.**

Uzasadnienie:

Będzie to sprzyjało tworzeniu i rozwojowi spółdzielni, organizacji producentów, grup producentów oraz ich zrzeszeń i związków, m.in. w celu wspólnego zakupu sprzętu rolniczego, budowy magazynów, przechowalni, itp., co znacznie obniży koszty jednostkowe funkcjonowania

gospodarstw. Przy obecnych wysokich i ciągle rosnących kosztach sprzętu rolniczego lub budowy infrastruktury potrzebnej do obsługi gospodarstw rolnych, wnioskowane podejście wpłynie na poprawę dochodów z produkcji rolnej oraz przeciwdziałać będzie wпадaniu producentów rolnych w spiralę niewydolności finansowej (co już dziś dotyczy dużej części rolników, ich liczba szybko rośnie). Poprawiać to będzie również efektywność ekonomiczną gospodarstw rolnych.

Przedstawiony w Planie Strategicznym WPR zakres zaproponowanych mechanizmów i wielkości wsparcia dla przedsiębiorców sektora skupu produktów rolnych oraz przetwórstwa rolno-spożywczego jest ograniczony. Powoduje to obawy, czy możliwe będzie utrzymanie poziomu konkurencyjności polskich przedsiębiorców, w tym branży mleczarstwa (spółdzielnie mleczarskie skupują i przetwarzają 80% krajowej produkcji mleka), w skali rynku krajowego, UE i światowego, w sytuacji konieczności poniesienia przez polskich przedsiębiorców, w tym polskie spółdzielnie mleczarskie wysokich kosztów w celu zrealizowania nowych wymogów - wynikających z bardzo wysoko postawionych celów klimatycznych UE.

3) Interwencje związane z rozwojem obszarów wiejskich

(w zakresie zakładania przedsiębiorstw wiejskich)

Wnioskujemy o wpisanie do PS WPR wsparcia na zakładanie przedsiębiorstw wiejskich o charakterze wspólnotowym, w szczególności spółdzielni, np. spółdzielni rolników, spółdzielni energetycznych, innych spółdzielni m.in. spółdzielni zaopatrzeniowych dla rolnictwa, spółdzielni wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych, spółdzielni zaopatrzeniowych i usługowych dla mieszkańców wsi, itp. – na pokrycie kosztów zakładania tych przedsiębiorstw (koszty rejestracji i przygotowania związanej z tym dokumentacji, koszty zarządcze, obsługi księgowej, administracyjne, koszty związane z tworzeniem przedsiębiorstwa) – do 100 tys. Euro, zgodnie z wnioskiem Rozporządzenie PEiR (UE) o Planach Strategicznych WPR.

Wnioskujemy o włączenie do w/w wsparcia zakładanie zrzeszeń organizacji producentów/ związków grup producentów rolnych, w zakresie pokrywania kosztów rejestracji i przygotowania związanej z tym dokumentacji, koszty zarządcze, obsługi księgowej, koszty administracyjne związane z prowadzeniem działalności zrzeszenia OP/ związku GPR) - lub zapisanie wsparcia pozainwestycyjnych kosztów działania zrzeszeń OP i związków GPR w ramach innej interwencji PS WPR.

Uzasadnienie:

W Polsce występuje bardzo niska integracja rolników, mieszkańców wsi – w przeciwieństwie do krajów Zachodniej Europy. Działające i ciągle powstające nowe w tych krajach różnego typu spółdzielnie spełniają bardzo ważną funkcję dla lokalnej społeczności. Niekorzystna obecna sytuacja w Polsce w tym zakresie mogłaby zostać znacznie poprawiona poprzez **zakładanie przedsiębiorstw wiejskich o charakterze wspólnotowym**. W Polsce dotychczas takie inicjatywy nie były w zasadzie wspierane finansowo np. spółdzielnie rolników, które mimo uchwalenia Ustawy o spółdzielniach rolników w 2018 roku, nie powstają m.in. z powodu braku wsparcia na rozpoczęcie działalności. Podobnie rzecz się ma ze spółdzielniami energetycznymi. Jako przykład spółdzielni, które powstają, ponieważ mają zapewnione wsparcie na zakładanie są spółdzielnie socjalne – mające swoją specyfikę i odrębny system pomocy finansowej.

Istotne jest również uruchomienie wsparcia na **zakładanie zrzeszeń organizacji producentów/ związków grup producentów rolnych, w tym kosztów pozainwestycyjnych ich funkcjonowania**. Podmioty te nie powstają, głównie z powodu braku wsparcia w/w kosztów.

Przy obecnym podejściu Komisji Europejskiej państwa członkowskie UE mają dużą elastyczność w opracowywaniu PS WPR 2021-2027, zgodnie z potrzebami kraju.

4) Doskonalenie zawodowe rolników

Wnioskujemy o zmianę nazwy działania na:

Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi oraz działalność informacyjna

oraz o poszerzenie działania o podjęcie działań w celu upowszechnienia tworzenia w Polsce organizacji producentów/ grup producentów, ze szczególnym uwzględnieniem przyjaznej dla rolników formy spółdzielni oraz innego typu spółdzielni m.in. spółdzielni rolników, spółdzielni energetycznych, spółdzielni zaopatrzeniowych dla rolnictwa, spółdzielni wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych, spółdzielni zaopatrzeniowych i usługowych dla mieszkańców wsi, itp. (na wzór spółdzielni w krajach Zachodniej Europy) – prowadzenie kampanii informacyjnych w mediach, organizowanie szkoleń i doradztwa dla rolników i mieszkańców wsi, szkolenie kadr doradztwa, etc. Wnioskujemy o uwzględnienie powyższego w tematyce planowanych działań informacyjnych, szkoleń oraz doradztwa.

(uwaga o objęcie w/w dotyczy również interwencji o nazwie **Kompleksowe doradztwo rolnicze** oraz interwencji **Doskonalenie zawodowe kadr doradczych**)

Uzasadnienie:

Potrzebne jest szersze ujęcie w zakresie szkoleń i doradztwa dla rolników, mieszkańców wsi oraz w zakresie rozwoju kadr doradczych. Obszary wiejskie mają zbyt niski poziom nasycenia przedsiębiorstwami, w szczególności o charakterze wspólnego działania na rynku lub świadczących określone usługi dla rolników i społeczności lokalnej na OW. Powoduje to coraz większe rozwarstwienie w dochodach mieszkańców wsi w porównaniu z dużo większymi dochodami mieszkańców miast. Potrzebna jest ciągła kampania informacyjna w mediach, organizowanie szkoleń i doradztwa w w/w zakresie, aby poprawić obecny stan.

5) Uwagi w zakresie uproszczenia ścieżki uzyskiwania statusu uznanej OP oraz potrzebnych działań informacyjnych i szkoleniowo-doradczych

- **Wnioskujemy** o ograniczenie szczegółowości zapisów w Planie Strategicznym WPR 2023-2027 dla Polski, aby możliwe było uproszczenie krajowych wymogów oraz dokumentacji w zakresie uzyskiwania statusu uznanej OP/GPR i pomocy finansowej na ich tworzenie i rozwój – *ograniczając je do wymogów w przepisach UE*,
- Podjęcie działań w celu **upowszechnienia tworzenia w Polsce organizacji producentów/ grup producentów, ze szczególnym uwzględnieniem przyjaznej dla rolników formy spółdzielni oraz innego typu spółdzielni m.in. spółdzielni rolników, spółdzielni energetycznych, spółdzielni zaopatrzeniowych dla rolnictwa, spółdzielni wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych, spółdzielni zaopatrzeniowych**

i usługowych dla mieszkańców wsi, itp. *(na wzór spółdzielni w krajach Zachodniej Europy) – prowadzenie kampanii informacyjnych w mediach, organizowanie szkoleń i doradztwa dla rolników i mieszkańców wsi, etc.* **Wnioskujemy** o uwzględnienie powyższego w tematyce planowanych działań informacyjnych, szkoleń oraz doradztwa.

Krajowa Rada Spółdzielcza
15.09.2021 r.